

Imię Boże Jahwe i tetragram JHWH w Bibliach katolickich

dodane: 2018-07-25

Świadkowie Jehowy oskarżają Kościół Katolicki o największe odstępstwo od czasów Apostołów. Szczególnie polski kościół jest na cenzurowanym za to, że do potrzeb liturgii nie zamieścił w biblijnych czytaniach mszalnych imienia Jahwe i że ono w związku z tym nie znalazło się w trzecim wydaniu Biblii Tysiąclecia. Jak to wygląda naprawdę? Nasz artykuł opisuje te kwestie.

Imię Boże Jahwe i tetragram JHWH w Bibliach katolickich

Na początku wymieniamy rozdziały, z których składa się nasz artykuł:

Biblie katolickie z imieniem Jahwe wydane w latach 1900-1939

Biblie katolickie z imieniem Jahwe lub tetragramem JHWH wydane po roku 1945

Dodatek. Biblia paulistów, wydanie z roku 2008

Świadkowie Jehowy demonizują kwestię hebrajskiego imienia Bożego Jahwe.

Opowiadają wszystkim na prawo i lewo, że katolicy wyrugowali z Biblii imię Jahwe. Chodzi im o to, że występuje ono w I i II wydaniu *Biblii Tysiąclecia* (ponad 6000 razy), a w kolejnych edycjach (III, IV i V) pojawia się ono tylko sporadycznie. To znaczy kilkanaście razy w tekście Biblii i wielokrotnie we wstępach do ksiąg biblijnych i w przypisach.

Czy wypada zatem Świadkom Jehowy krytykować trzecie wydanie *Biblii Tysiąclecia*, które imię Jahwe zamieszcza w wielu miejscach, co oznacza, że nikt go nie ukrywa? Oto wspomniane fragmenty z imieniem Jahwe:

Wj 6:2-3, 15:3, 34:5-6, Joz 22:22 i 24, Sdz 2:12, 1Krl 1:37, 9:9, 18:21 i 39, 22:5, 2Krl 10:23, 2Krn 15:9, Ps 68:5, 83:19, 105:7, Iz 42:8, Jr 9:23, 16:21.

Umiejscawia się je też, jak wspomnieliśmy, w dziesiątkach przypisów w tej Biblii (np. Rdz 2:4, Wj 3:14, Lb 16:24, Lm 3:66, Jl 2:14, Mi 6:7), a także we wstępach do niektórych ksiąg (np. *Wstęp do Pięcioksięgu*, wstęp do Rdz, Lb, Joz, Sdz, Iz).

Świadkowie Jehowy zapominają dodać, że wydania I i II *Biblii Tysiąclecia* nadal są ważne i aktualne w Kościele Katolickim, a wielu katolików posiada te przekłady i z nich korzysta. Nie są one tylko stosowane (i nie były nigdy!) w liturgii mszy świętej.

Jak ta sprawa wygląda naprawdę?

Czy nie ma dziś innych polskich katolickich Biblii z imieniem Jahwe lub tetragramem JHWH?

Świadkowie Jehowy chcą zrobić na swoich słuchaczach wrażenie, że żadna katolicka Biblia nie posiada już imienia Jahwe, bo zostało usunięte!

Przypatrzmy się temu.

Wpierw zacytujmy publikację Świadków Jehowy, która co innego mówi niż szeregowi głosiciele tej organizacji. Oto interesujący nas fragment o imieniu Jahwe w Bibliach katolickich:

„*Biblia Tysiąclecia* (wyd. I): Imię Jahwe występuje w całych Pismach Hebrajskich z wyjątkiem Księgi Psalmów. W uwagach wstępnych Kolegium Redakcyjnego czytamy: »Wprowadzamy dalej (poza Psalterzem, gdzie liczymy się z jego użytkowaniem liturgiczno-duszpasterskim) wszędzie Boże imię Jahwe tam, gdzie dotąd w przekładach idących za Wujkiem, Wulgatą i Septuagintą czytaliśmy zastępcze imię ‚Pan‘, nie będące wcale przekładem Imienia Bożego«. W wydaniu II tłumacze wprowadzają imię Jahwe również do Psalmów, natomiast w wydaniu III i następnych pod naciskiem episkopatu zostało ono poza nielicznymi wyjątkami usunięte.

Przekład KUL-u: Imię Jahwe występuje w całych Pismach Hebrajskich. W dodatku do Księgi Wyjścia, zatytułowanym »Imię Boże Jahwe«, napisano: »Wystarczy wspomnieć, że tym imieniem nazwany jest Bóg Izraela aż 6823 razy [mowa o Pismach Hebrajskich] (...) problem stanowi prawidłowa wymowa biblijnego

tetragramu *j-h-w-h*. Dawniejsi uczeni, opierając się na aktualnej wokalizacji poczynionej przez Masoretów, wymawiali Jehowa(h), natomiast ogół obecnych uczonych wymawia Jahwe(h)« (ss. 303, 304). (...)

Biblia Warszawsko-Praska: Imię Jahwe występuje w wielu księgach Pism Hebrajskich, łącznie przeszło 3500 razy.

Biblia poznańska: Imię Jahwe występuje w całych Pismach Hebrajskich, począwszy od Rodzaju 2:4” (*Prowadzenie rozmów na podstawie Pism* 2001, 2010 s. 116).

Widzimy z tego, że hebrajskie imię Jahwe zawiera kilka katolickich przekładów, co samo Towarzystwo Strażnica przyznaje. Imię to występowało już w Bibliach wydawanych zanim w Polsce Świadkowie Jehowy wydali swoją całą Biblię (dopiero w roku 1997), a nawet zanim powstała w roku 1965 katolicka *Biblia Tysiąclecia* (wymieniony „Przekład KUL-u” z imieniem Jahwe zaczął ukazywać się w roku 1961).

Jeszcze tylko wspomnijmy, że Świadkowie Jehowy kiedyś potrafili przyznać, że właściwą formą imienia Bożego jest Jahwe, którą Bóg „wyjawiał jego poprawną wymowę (...) Mojżeszowi”:

„Sam Bóg podał do wiadomości swoje imię i wyjawiał jego poprawną wymowę swemu, prorokowi Mojżeszowi. Kiedy Bóg posyłał Mojżesza, aby wyzwolił dzieci Izraela z niewoli egipskiej. Mojżesz powiedział do Niego: »Oto ja pójdę do synów Izraelowych i rzeknę im: Bóg ojców waszych posłał mię do was. Jeśli mi rzekną: Jakie jest imię Jego? cóż im powiem? Wtedy Bóg powiedział Mojżeszowi: »To powiesz synom Izraelowym: Jahwe, Bóg ojców waszych. Bóg Abrahama i Bóg Izaaka, i Bóg Jakuba posłał mię do was. To jest imię moje na wieki i to pamiętka moja na pokolenie i pokolenie.« (2 Mojż. 3:13-15, *Wu*, uw. marg.) A więc ze słów samego Stwórcy wiemy, że Jego imię brzmi Jahwe względnie – jak się to ogólnie przyjęło w języku polskim – Jehowa” (*Strażnica* Nr 15, 1961 s. 11).

Co znaczą słowa Towarzystwa Strażnica „jak się to ogólnie przyjęło w języku polskim – Jehowa”?

Jest to nieprawda, gdyż ogólnie przyjęto w języku polskim imię Jahwe, a nie Jehowa, co ukazują wymienione powyżej katolickie i zarazem polskie Biblie. A Polska, to kraj przede wszystkim katolicki i takie Pisma Święte są w użyciu.

Biblie katolickie z imieniem Jahwe wydane w latach 1900-1939

Okres zaborów ziem polskich (od roku 1772), a szczególnie od rozbioru trzeciego (od roku 1795), do czasu zakończenia wojny w roku 1918, nie sprzyjał wydawaniu Biblii w języku polskim (germanizacja, rusyfikacja). Jednak i w tym czasie ukazywały się polskie przekłady Pisma Świętego.

Omawiamy poniżej kwestię imienia Jahwe w Bibliach katolickich, które pojawiły się mniej więcej w tym czasie, gdy w roku 1931 zaistnieli Świadkowie Jehowy (pod tą nazwą). Wymieniamy też przekłady biblijne nawet z czasów prezesa Towarzystwa Strażnica C. T. Russella (zm. 1916).

Przez setki lat przekłady katolickie Biblii były tłumaczeniami z łacińskiej Wulgaty. Ona nie zawierała tetragramu JHWH, ale słowo *Dominus*, czyli Pan.

Z tego powodu w tekście polskich Biblii nie występuje w dawnych latach ani imię Jahwe, ani tetragram JHWH. Jednak wielokrotnie zamieszcza się to hebrajskie imię Boga w przypisach i wstępach do ksiąg Starego Testamentu.

Ale i przed rokiem 1939 znany był lubelski przekład Biblii ks. J. Kruszyńskiego, w którym w tekście występuje wielokrotnie imię Boże Jahwe.

Trzeba tutaj koniecznie wspomnieć o ważności przypisów w Bibliach katolickich. Świadkowie Jehowy czasem lekceważąco potrafią mówić, że przenieśliśmy imię Boże do przypisów (były one też w I i II wydaniu *Biblii Tysiąclecia*).

Jednak przypisy stanowią bardzo ważną treść zawartą w Bibliach katolickich, gdyż niezorientowanego czytelnika naprowadzają na właściwe zrozumienie odczytywanych fragmentów (to samo zadanie mają wstępy do ksiąg i słowniczki biblijne umieszczane na końcu przekładu).

Świadkowie Jehowy nie cenią przypisów, gdyż ich Biblie zazwyczaj ich nie zawierają (patrz ich polskie przekłady z roku 1994 i 1997). Jedynie w roku 1984 został wydany jeden angielski przekład z przypisami (patrz *New World Translation of the Holy Scriptures – With References* 1984). Nowy przekład angielski z roku 2013 posiada przypisy, ale niewiele i sporo mniej niż Biblia z roku 1984.

Biblia ks. J. Wujka w przekładzie abp. F. Symona wydana w roku 1909

Arcybiskup F. A. Symon w swym przekładzie, obok przeredagowanego tekstu ks. J. Wujka SJ, zamieścił też słowa łacińskiej Wulgaty, z której tłumaczono treść biblijną. Nie mógł zatem on umieszczać hebrajskiego imienia Jahwe w tekście Biblii, ale umiejscowił go w przypisach, zaznaczając też, że termin „Jehowa” jest nieprawidłowy!

W przypisach, w samych tylko dwóch Księgach Rodzaju i Wyjścia oraz we wstępie do Pięcioksięgu, pada wiele razy imię Boga Jahwe (wymieniamy te miejsca w skrócie). Oto dostrzeżone miejsca:

Wstęp *Pięcioksiąg Mojżesza* – „imienia Pana Boga Jahwe” (*Biblia to jest Księgi Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie polskim x. Jakóba Wujka T. J., z tekstem łacińskim Wulgaty*. Przekład polski poprawił i nowym komentarzem opatrzył: x. Franciszek Albin Symon arcybiskup. Całość obejmuje cztery tomy, Mikołów-Warszawa 1909, s. 12).

Rdz 2:4 – „Rozdz. 2. (...) 4. W opowiadaniu tem po raz pierwszy spotykamy w Piśmie świętym imię Boga własne Jahwe, wymawiane nieprawidłowo Jehowa (Exodus 3, 14), którego żydzi przez uszanowanie nigdy nie wymawiali, lecz zamiast niego czytali *Adonaj*, Pan, co przeszło potem do wszystkich przekładów Pisma św. (...) Elohim, który stworzył świat, i Jahwe, który zawarł przymierze z człowiekiem w raju a potem z Patryarchami i z narodem przez siebie wybranym był jednym i tymże samym Bogiem.(...) Ale i to być może, iż zastąpiło ono imię Boga podobne, bardzo dawne, które brzmiało *Jah, Jao*, albo *Ja*” (*Biblia to jest Księgi Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie polskim x. Jakóba Wujka T. J., z tekstem łacińskim Wulgaty*. Przekład polski poprawił i nowym komentarzem opatrzył: x. Franciszek Albin Symon arcybiskup. Całość obejmuje cztery tomy, Mikołów-Warszawa 1909, s. 20).

Rdz 4:1 – „od *Jahwe* (Pana)” (jw. 25).

Rdz 4:26 – „przyczem wzywano imienia *Jahwy*” (s. 28).

Rdz 7:16 – „*Zamknął Pan*. Więc nie Elohim, ale Jahwe” (jw. s. 33).

Rdz 15:2 – „Pierwszy tu raz w Piśmie św. spotykamy się z imieniem Boga *Adonaj*. Pochodzi ona od słowa *Adon*, co znaczy Pan. (...) Forma niezwykła *Adonaj*, używana o Bogu, początkowo znaczyła Pan mój, potem jednak przybrała znaczenie tylko Pana i najwyższego władcy wszechświata. Żydzi czytali je wszędzie gdziekolwiek w Piśmie św. stało najświętsze imię Boga Jahwe; ilekroć zaś obok tego imienia stało już imię *Adonaj*, w takim razie zamiast Jahwe czytali Elohim” (jw. s. 55).

Rdz 18:1 – „(...) których on gościł u siebie, był sam Pan – Jahwe” (jw. s. 63).

Rdz 18:13 – „*Rzekł Pan* (...) nazywa wyraźnie Panem = Jahwą” (jw. s. 64).

Rdz 24:31 – „*Laban*, nazywając *Elizera Błogosławionym od Pana* – *Beruk Jahwe* (...) O Jahwe dowiedział się on tylko co od Rebeki” (jw. s. 82).

Rdz 29:32-35 – „*Raa Jahwe beon’i*, tj. Widział Pan...” (jw. s. 98).

Wj 3:13 – „(...) przeto za przykładem Patryarchów nazywali tego Boga różnemi imionami, jako to: Elohim, El, El Eljon, El Szaddaj, a nawet Jahwe” (*Biblia to jest Księgi Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie polskim x. Jakóba Wujka T. J., z tekstem łacińskim Wulgaty*. Przekład polski poprawił i nowym komentarzem opatrzył: x. Franciszek Albin Symon arcybiskup. Całość obejmuje cztery tomy, Mikołów-Warszawa 1909, s. 162).

Wj 3:14-15 – „Z rozmaitych imion Bożych Izraelitom dobrze już znanych i przez nich używanych Pan Bóg przybrał sobie imię złożone z czterech liter *JHWH*, które zdaniem najcelniejszych hebraistów powinno się wypowiadać *Jahweh* (...) Wszystko to wyraził Bóg w trzech zdaniach (...) *Tak powiesz synom Izraelowym: Jahwe Bóg ojców waszych...* (...) Słowy pierwszego zdania pouczał Bóg Mojżesza, dlaczego przybierał imię *Jahweh* (...) Jeden tylko Bóg może powiedzieć o sobie, że on jest, po hebrajsku *Jahweh*, gdyż on jeden *jest* sam przez się...” (jw. s. 162). Patrz dalej s. 163.

Wj 5:21 (s. 169); Wj 6:2 (s. 169); Wj 6:3 (s. 169-170); Wj 6:6 (s. 170).

Wj 7:5 (s. 173); Wj 7:13 (s. 175); Wj 8:8 (s. 178); Wj 8:9-10 (s. 178).

Wj 8:18-19 (s. 179); Wj 15:2 (s. 202); Wj 15:3 (s. 202); Wj 15:18 (s. 204).

Wj 18:10 (s. 212); Wj 19:3 (s. 214); Wj 19:5 (s. 214); Wj 19:17 (s. 216).

Wj 20:2 (s. 217); Wj 20:7 (s. 218); Wj 22:20 (s. 225); Wj 29:46 (s. 251).

Wj 32:1 (s. 255); Wj 32:4 (s. 256); Wj 32:5 (s. 256); Wj 32:26 (s. 259).

Wj 33:19 (s. 263); Wj 34:6-7 (s. 264).

Arcybiskup F. A. Symon wydał jeszcze w roku 1912 *Pięcioksiąg Mojżeszowy*, zawierający te same fragmenty. Niestety wojna lat 1914-1918 i jego śmierć 26 maja 1918 roku przerwały jego publikowanie kolejnych tomów Biblii.

Jednak widzimy, że jego przekład wielokrotnie w przypisach używa hebrajskiego imienia Jahwe.

Prócz tego abp F. A. Symon pisze: „imię Boga własne *Jahwe*, wymawiane nieprawidłowo *Jehowa*”. Te słowa wskazują, że tak jak ks. J. Wujek SJ (1541-1597 w XVI wieku, odrzuca on formę Jehowa.

Oto słowa ks. J. Wujka o terminie Jehowa z roku 1599, cytowane w przekładzie wydanym w XIX wieku przez biskupa, a później arcybiskupa, S. Kozłowskiego:

„Wykład X. J. Wujka – Roz. 6. w. 3. A imienia mego Adonai. W żydowskim jest ono niewymowne a własne imię Boże, które teraz nowi Żydowie pospolicie *Jeovach* czytają. Wszakże starzy Żydowie niewiedząc jakoby mieli te słowa wymawiać, przez imię *Adonai* wymawiali, i punkty tego imienia, *Adonai* pod nie podpisali, aby je wszędy czytano *Adonai*, a gdzie oboje to imię i niewymowne ono *JHWH* [tu w tekście występują hebrajskie litery] i *Adonai* jest położone, aby dwa kroć nie czytano *Adonai*, tedy *Elochim Adonai*, czytano, jako w Psal. 70, ver. 5 i 16. Przetoż i LXX. tłumacze wszędzie *kyrios*, a nasz łaciński *Dominus*, to jest Pan, przełożyli. I Hieronim ś. i Orygenes i inni wszyscy najstarsi Doktorowie, toż imię Boże *JHWH* [tu w tekście występują hebrajskie litery] przez imię *ADNI* [tu w tekście występują hebrajskie litery] *Adonai*, co także Pana znaczy z żydowskiego wszędy przekładali; i umyślnie pisząc o imionach Bożych, i wykładając je, nigdy tedy Jehowy niewspominali. A co największa, sam Pan Chrystus i Apostołowie, chocia często przywodzą świadectwa starego testamentu, w których jest to imię święte Boże: wszakże nigdy go nie wyrażali imieniem Jehowy, ale wszędy Panem, chocia inne imiona własne, swemi głosy wymawiali, jako Adam, Noe, Abraham, Ewa, Sara, Marya. A tak iż u wszystkich starych tak Żydów jako i Chrześcijan, nigdy nie było słychane to imię Jehowa: nie jest ani żydowskie, ani chrześcijańskie, ale od heretyków wymyślone, którego i sami jeszcze nieumieją czytać: bo jedni mówią Jehowa, a drudzy Jeheua. To się przypomina dla tych, którym nowinki chocia ani pewne, ani gruntowne, więcej aniżeli stare, poważne i doświadczone rzeczy i słowa smakują” (*Biblia Łacińsko-Polska czyli Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, podług tekstu łacińskiego Wulgaty i przekładu polskiego x. Jakóba Wujka T. J. z komentarzem Menochiusza T. J. przełożonym na język polski*. Wydanie X. S. Kozłowskiego, biskupa łucko-żytomierskiego. Wydanie drugie. Tom 1. Warszawa 1885, s. 131).

Fotokopia: <http://piotrandryszczak.pl/epitafium-ze-slowem-jehowa.html>

Ta edycja Biblii z XIX wieku z tekstem i komentarzami ks. J. Wujka nie była jedyną, gdyż jej wydanie pierwsze ukazało się już w roku 1861, drugie (jak widać) w roku 1885, trzecie w roku 1896 (Wilno), a czwarte w roku 1907.

Trzeba tu zaznaczyć, że ks. J. Wujek w swej oryginalnej Biblii z roku 1599 zaznaczył wyraźnie miejsca, gdzie w tekście hebrajskim występuje tetragram JHWH (choć nie musiał tego robić, bo przekładał tekst z łaciny, a nie z hebrajskiego). W miejscu jego występowania oddaje on go jako „PAN”, a nie „Pan” (np. Rdz 2:4 – „PAN Bóg”). Zaznaczono to w jego komentarzu w przekładzie z roku 1885:

„(...) wszędy je Panem przekładać będziemy: ale jednak wielkimi literami wyrażone, aby od innych imion Bożych rozeznane było” (jw. ed. 1885, przypis do Rdz 2:4, s. 7 [przekład z roku 1885 nie stosuje się do tej zasady]).

Tak więc ten zwyczaj jest bardzo stary i powróć do niego w XXI wieku wydawcy *Biblii paulistów*.

***Biblia Poznańska* wydana w latach 1926-1932**

Jak wspomnieliśmy, w dawniejszych czasach wydawano najczęściej polskie przekłady Biblii w tłumaczeniu z łaciny (na przykład ks. J. Wujek), a w *Wulgacie* występowało imię *Dominus*, a nie Jahwe. Jednak tłumacze, choć nie zamieszczali imienia Jahwe w tekście biblijnym (zgodnie z łacińskim tekstem, który tłumaczyli), to wielokrotnie używali go w komentarzach, przypisach czy nagłówkach do biblijnych rozdziałów.

Oto przykład z czwartego tomu (z wstępów wprowadzających do ksiąg prorockich), wydanego w roku 1930 (cała seria tej kilkutomowej Biblii ukazała się w latach 1926-1932), z przekładu opracowanego między innymi przez ks. J. Archutowskiego (tekst ks. J. Wujka), zwanego też *Biblią Poznańską*:

„Nazywano też ich ponadto wysłannikami Jahwy (Is 44, 26), mężami Bożymi (1 Sm 2, 27), sługami Jahwy (Is 20, 3). (...) Prorocy występowali jako wysłannicy Jahwy (...) Micheasz o sobie świadczył, że »napętnion jest siły Ducha Jahwy, sądu i męstwa...« (3, 8) (...) jemu przypisywali wszystkie swe przemówienia. »Tak rzecze Jahwe«, »rzekł Jahwe do mnie«, lub »słowa Jahwy« (...) rozpoczynali lub kończyli swe mowy, jakby je sam Jahwe wypowiadał. (...) twierdzili z całym przekonaniem, że to są słowa Boże: »tak rzecze Jahwe«, »słowa Jahwy« (...) zwywali naród do jedności lub wierności Jahwie. (...) Niekiedy występowali też prorocy fałszywi (...) którzy przypisywali sobie posłannictwo Boże i imieniem Jahwy prorokowali...” (*Pismo Święte, Stary Testament, Tom czwarty zawiera Księgi Prorockie oraz Dwie Księgi Machabejskie*, w tłumaczeniu ks. J. Wujka, opracowanie przez x. prof. J. Archutowski, Poznań 1930, s. 4-5, 7).

Patrz też jw. s. 10 (5 razy Jahwe), s. 11 (2 razy Jahwe), s. 19 (1 raz Jahwe), s. 20 (3 razy Jahwe), s. 21 (1

raz Jahwe), s. 22 (1 raz Jahwe), s. 23 (1 raz Jahwe), s. 24 (2 razy Jahwe), s. 25 (3 razy Jahwe).

Również w przypisach do wielu wersetów i wstępach do poszczególnych ksiąg imię Jahwe występuje wielokrotnie w tym czwartym tomie Biblii z roku 1930 (s. 54, 57, 68, 89, 91 [2 razy], 92, 93, 94, 97, 109, 116, 146, 306, 307, 479, 480 [9 razy], 502 [3 razy], 503 [2 razy], 504, 509, 515 [2 razy], 533, 544, 556 [3 razy], 557 [3 razy], 558 [2 razy], 582, 591, 592 [3 razy], 593, 610, 611, 639).

W pierwszym tomie tej Biblii z roku 1927 (1926) między innymi podano:

„[przypis Wj 3:]15. Imię Boże brzmiało Jahwe [nie Jehowa], oznaczało Tego który jest, pośrednio, który był i będzie, a więc istotę odwieczną, tyle co Przedwieczny. W przekładzie oddane przez »Pan« (Pismo Święte w tłumaczeniu ks. Jakóba Wujka opracowane przez XX. prof. dr J. Archutowskiego, W. Hozakowskiego ... Stary Testament Tom pierwszy zawiera Wstęp ogólny do ksiąg Starego Testamentu X. Prof. W. Michalskiego. Pięcioksiąg Mojżesza w opracowaniu X. Prof. W. Hozakowskiego. Księgi Jozuego, Sędziów, Rut w opracowaniu X. dr. Fr. Rosłańca, Poznań 1927, s. 256).

„[Wj] R. 6. 3. Patrjarchom objawiał się Bóg jako Wszechmocny (szadaj), który cudami spełnia to, co chce; odtąd ma być czczony jako Jahwe (Adonaj czyli Pan), a więc jako Bóg przymierza, który na mocy dawnych obietnic wypełnia to, co przyrzekał ludowi. Nazwa Jahwe była i dawniej znana, ale obecnie treść tego imienia łączy się z powołaniem Izraela na lud Boży” (Jw. 260-261).

Patrz też np. Jw. s. 33, 95, 120, 140-141, 143, 145-148.

Biblia Krakowska wydana w roku 1935

Przykładem tekstu z imieniem Jahwe, zamieszczonym w przypisach, jest tak zwana *Biblia Krakowska* z roku 1935 (tłumaczenie z łaciny ks. J. Wujka):

„[Wj 3] 14n. Pan Bóg objawia tu znaczenie swojego imienia Jahwe. Samo »Jahwe« oznacza »który jest«. Tak mówili ludzie o Bogu. Treść tego imienia objaśnia Bóg w w. 14, mówiąc w osobie pierwszej: »Jam jest, który jest«. (...) Stąd także płynie, że Jahwe, który jest Bogiem patrjarchów (w. 6) i poczynił im obietnice, dotrzyma tych obietnic ich potomkom. W późniejszych czasach Żydzi z uszanowania nie wymieniali imienia Jahwe, lecz »Adonaj, Pan«; zatem poszło, że św. Hieronim w tłumaczeniu łacińskim (a za nim Wujek) zamiast Jahwe pisze stale »Dominus, Pan«. Tak n. p. w. 15 w hebr. brzmi: »Jahwe, Bóg ojców waszych...« (Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie polskim W. O. Jakóba Wujka T. J., Tekst poprawili oraz wstępami i krótkim komentarzem opatrzyli: Stary Testament ks. Stanisław Styś prof. egzeg. w Kolegj. Bobolanum w Lublinie; Nowy Testament ks. Jan Rostworowski b. prof. teol. dogm. w Kolegj. Krak., Kraków 1935, s. 65 [tak zwana *Biblia Krakowska*]).

Również w innych przypisach w tej Biblii z roku 1935 znajdziemy wielokrotnie imię Jahwe i to czasem w przytaczanych cytatach biblijnych według tekstu hebrajskiego, w którym imię to występuje. Poniżej podajemy przykłady tylko z dwóch pierwszych Ksiąg Rodzaju i Wyjścia (czasem imię Jahwe w danym przypisie występuje 2-3 razy).

s. 30, przypis do Rdz 22:2; s. 42, przypis do Rdz 31:42; s. 44, przypis do Rdz 32:24-29;

s. 65, przypis do Wj 3:14; s. 66, przypis do Wj 4:21; s. 68, przypis do Wj 6:2; s. 74, przypis do Wj 12:11; s. 93, przypis do Wj 28:36; s. 97, przypis do Wj 32:1; s. 97, przypis do Wj 32:2-4; s. 99, przypis do Wj 33:18-19; s. 100, przypis do Wj 34:6-7.

W Biblii tej także wielokrotnie umiejscowiono imię Jahwe w nagłówkach do poszczególnych rozdziałów w kilku księgach. Prawie tak samo, jak to zrobiono później w kolejnych wydaniach z roku 1956 i 1962 (patrz poniżej).

Stary Testament - przekład z języka hebrajskiego ks. J. Kruszyńskiego wydany w latach 1926-1939

Przed II wojną światową jednym z katolickich przekładów, w którym w treści Pisma Świętego używano imienia *Jahwe*, było kilkutomowe wydanie Biblii (nieukończony z powodu wybuchu wojny) w przekładzie ks. Józefa Kruszyńskiego pt. *Pismo Święte Starego Testamentu. Przekład z oryginału hebrajskiego* (t. 1, 1937 [Pięcioksiąg]; t. 2 1938 [Joz, Sdz, Rt, 1-2Sm, 1-2 Krl]; t. 3, 1939 [1-2 Krn, Ezd, Ne, Tb, Jdt, Est, Hi]).

Wcześniej w latach 1926-1936 ks. J. Kruszyński wydał kilka ksiąg biblijnych pojedynczo, również w tłumaczeniu z oryginału hebrajskiego (Na, Jr, Lm, Ba, Ps).

Na przykład *Pięcioksiąg Mojżeszowy* (wyd. 1937) zawiera w wielu miejscach imię Boże Jahwe zarówno w treści przekładu (np. Rdz 21:33, 22:14, 24:3, 7, 27:20; Wj 3:18, 4:5, 22, 5:1-3, 17, 6:2-3, 6-8, itd.), jak i komentarzach. Razem w samym tylko *Pięcioksięgu*, w tekście biblijnym i przypisach, imię Jahwe występuje co najmniej 600 razy. Tłumacz tak oto napisał o imieniu Jahwe:

„Na początku 19 w. uczeni wprowadzili wymowę *Jahwe*, której się stale trzymamy” (*Pismo Święte Starego Testamentu. Przekład z oryginału hebrajskiego* Tom I, *Pięcioksiąg Mojżeszowy*, ks. Józef Kruszyński, Lublin 1937, s. 321).

Widać więc, że nieprawdą jest, że przed wydaniem *Biblii Tysiąclecia* (1965) nigdzie nie występowało w Bibliach katolickich imię Jahwe, jak twierdzi wielu Świadków Jehowy. Imię to występuje w wielu przekładach:

- w treści Słowa Bożego;
- we wstępach do ksiąg biblijnych;
- w nagłówkach do rozdziałów w księgach biblijnych;
- w przypisach do poszczególnych wersetów.

Biblie katolickie z imieniem Jahwe lub tetragramem JHWH wydane po roku 1945

W Polsce po drugiej wojnie światowej w pierwszej kolejności rozpoczęto wydawać Nowy Testament (np. ks. E. Dąbrowskiego i ks. F. Gryglewicza w 1947 r.). Dopiero później zaczęto publikować Stary Testament i całą Biblię. Walka komunistycznych władz z Kościołem Katolickim, szczególnie w latach stalinowskich i wyznaczane limity papieru, nie sprzyjały wydawaniu nowych Biblii. Nawet cenzura czepiała się poszczególnych słów w Piśmie Świętym (np. terminu „bezbożny”, odczytywany przez komunistów jako synonim „ateisty”), o czym szerzej pisze ks. dr R. Pietkiewicz (patrz *Biblia Tysiąclecia w tradycji polskiego edytorstwa biblijnego* Wrocław 2004).

<http://digital.fides.org.pl/Content/730/Pietkiewicz-BT.pdf>

Stary Testament wydany w roku 1956 i 1962 (cała Biblia)

Przykładem tekstu z imieniem Jahwe zamieszczonym w przypisach i nagłówkach w niektórych rozdziałach ksiąg biblijnych jest Stary Testament i cała Biblia (tłumaczenie z łaciny ks. J. Wujka) wydane w roku 1956 i 1962:

„[Wj 3] 14. Imię Swoje »Jahwe« = »który jest« objaśnia Bóg mówiąc w osobie pierwszej: »Jam jest, który jest«. (...) Stąd także płynie, że Jahwe, który jest Bogiem patriarchów (w. 6) i poczynił im obietnice, dotrzyma tych obietnic ich potomkom. W późniejszych czasach Żydzi z uszanowania nie wymieniali imienia Jahwe, choć było pisane, lecz czytali »Adonaj, Pan«; za tym poszło, że św. Hieronim w tłumaczeniu łacińskim (a za nim Wujek) zamiast Jahwe pisze stale »Dominus (Pan)«. Tak np. w. 15 w TH brzmi: »Jahwe, Bóg ojców waszych...«” (*Pismo Święte Starego Testamentu w przekładzie polskim W. O. Jakóba Wujka T. J., Tekst poprawił oraz wstępami i krótkim komentarzem opatrzył ks. Stanisław Styś*, Wydanie drugie poprawione, Kraków 1956, s. 67-68).

Te same słowa zamieszczono w trzecim wydaniu tej Biblii z roku 1962 (*Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie polskim W. O. Jakuba Wujka S. J., Tekst poprawili i krótkimi komentarzami opatrzyli: Stary Testament ks. Stanisław Styś S. J.; Nowy Testament ks. Władysław Lohn S. J.* Wydanie trzecie poprawione, Kraków 1962, s. 78).

Biblia powyższa, wydana w roku 1956, choć nie jest tłumaczeniem z tekstu hebrajskiego i nie zawiera imienia Jahwe w tekście Słowa Bożego, bo przekład ks. J. Wujka jest tłumaczeniem z łaciny (a tam widnieje tytuł *Dominus* tzn. Pan), to jednak wielokrotnie umiejscawia to imię w nagłówkach do poszczególnych rozdziałów w kilku księgach. Takich miejsc jest co najmniej 76 (tak wskazała wyszukiwarka w wersji PDF), a prócz tego imię Jahwe występuje czasem w przypisach. Oto spis miejsc z imieniem Jahwe z nagłówków rozdziałów w poszczególnych księgach (numery stron według przekładu z roku 1956):

- „Mojżesz wyjednywa u Jahwy...” (s. 72, nagłówek do Wj 8).
- „Z polecenia Jahwy...” (s. 76, nagłówek do Wj 11).
- „Jahwe rozkazuje Mojżeszowi...” (s. 80, nagłówek do Wj 14).

„Chwała Jahwe” (s. 81, nagłówek do Wj 15).

Pozostałe miejsca:

s. 84, nagłówek do Wj 18; s. 85-86, 3 nagłówki do Wj 19; s. 91, 2 nagłówki do Wj 24; s. 95, nagłówek do Wj 28; s. 98, 2 razy w nagłówku do Wj 29; s. 100, nagłówek do Wj 32; s. 102, 2 razy w nagłówku do Wj 33; s. 103, 2 razy w nagłówku do Wj 33-34; s. 109, nagłówek do Wj 40;

s. 129, nagłówek do Kpł 19;

s. 155, nagłówek do Lb 14; s. 158, nagłówek do Lb 16; s. 162-163, 2 nagłówki do Lb 20; s. 164, nagłówek do Lb 22; s. 170-171, 2 nagłówki do Lb 27; s. 174, nagłówek do Lb 31;

s. 187, nagłówek do Pwt 5; s. 188, nagłówek do Pwt 6; s. 190, 2 razy w nagłówku do Pwt 8; s. 190, nagłówek do Pwt 9; s. 192, nagłówek do Pwt 10; s. 212, nagłówek do Pwt 31; s. 214-215, 2 nagłówki do Pwt 32; s. 215, nagłówek do Pwt 33; s. 216, nagłówek do Pwt 34;

s. 219, nagłówek do Joz 1; s. 221, nagłówek do Joz 4; s. 224, 2 razy w nagłówku do Joz 7; s. 239, nagłówek do Joz 22; s. 240, 2 razy w nagłówku do Joz 23; s. 241, nagłówek do Joz 24;

s. 245, nagłówek do Sdz 2; s. 248, 2 razy w nagłówku do Sdz 5; s. 250, nagłówek do Sdz 6; s. 256, nagłówek do Sdz 10; s. 257, nagłówek do Sdz 11; s. 259, nagłówek do Sdz 13; s. 266, nagłówek do Sdz 20;

s. 277, 2 razy w nagłówku do 1Sm 1; s. 283, nagłówek do 1Sm 8;

s. 317, nagłówek do 2Sm 7;

s. 367, nagłówek do 1Krl 18 [3Krl 18];

s. 381, nagłówek do 2Krl 5 [4Krl 5]; s. 391, nagłówek do 2Krl 13 [4Krl 13]; s. 392-393, 2 nagłówki do 2Krl 14 [4Krl 14]; s. 396-397, 3 razy w nagłówku do 2Krl 17 [4Krl 17]; s. 398, nagłówek do 2Krl 18 [4Krl 18]; s. 403, 2 razy w nagłówku do 2Krl 23 [4Krl 23]; s. 405-406, 2 nagłówki do 2Krl 24 [4Krl 24];

s. 424, nagłówek do 1Krn 16;

s. 467, nagłówek do 2Krn 32;

s. 838, nagłówek do Iz 44; s. 840, nagłówek do Iz 46.

Również w przypisach w tej Biblii z roku 1956 znajdziemy wielokrotnie imię Jahwe i to czasem w przytaczanych cytatach biblijnych według tekstu hebrajskiego, w którym imię to występuje. Poniżej podajemy przykłady tylko z dwóch pierwszych Ksiąg Rodzaju i Wyjścia (czasem imię Jahwe w danym przypisie występuje 2-3 razy):

s. 12-13, przypis do Rdz 2:4-7; s. 15, przypis do Rdz 4:26; s. 26, przypis do Rdz 16:7; s. 32, przypis do Rdz 22:2; s. 44, przypis do Rdz 31:42; s. 45, przypis do Rdz 32:24-29;

s. 67, przypis do Wj 3:14; s. 69, przypis do Wj 4:21; s. 70, przypis do Wj 6:3; s. 77, przypis do Wj 12:11; s. 85, przypis do Wj 19:1; s. 97, przypis do Wj 28:36; s. 100, przypis do Wj 32:1; s. 101, przypis do Wj 32:2-4; s. 102, przypis do Wj 33:2; s. 103, przypis do Wj 33:18-19; s. 103, przypis do Wj 34:6-7.

Identycznie jest w przypadku kolejnej edycji tej Biblii z roku 1962, której tekst jest ukazany w Internecie (niestety bez przypisów, które są jednak w oryginale papierowym). Chodzi o przekład *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie polskim W. O. Jakuba Wujka S. J., Tekst poprawili i krótkimi komentarzami opatrzyli: Stary Testament ks. Stanisław Styś S. J.; Nowy Testament ks. Władysław Lohn S. J.* Wydanie trzecie poprawione, Kraków 1962.

<http://www.madel.jezuici.pl/biblia/Biblia-Wujka-C.pdf>

Inne Biblie, te znane i będące obecnie w sprzedaży, omawiamy poniżej skrótowo.

Tak zwane *Komentarze KUL* wydawane od roku 1961 do dziś

Pismo Święte Starego Testamentu, wielotomowe, tak zwane komentarze KUL (1961-2017 [oczekujemy jeszcze na wydanie Księgi Syracha, w której w rękopisach hebrajskich występuje tetragram JHWH, patrz *Biblia Poznańska*]).

Ponad 6000 razy imię Jahwe (patrz też komentarz KUL do Księgi Wyjścia, specjalny rozdział pt. *Imię Boże Jahwe*).

***Biblia Tysiąclecia* wydanie I (1965) i II (1971)**

Biblia Tysiąclecia I i II wydanie (1965, 1971); ponad 6000 razy imię Jahwe. Dodruki wydania II ukazywały się aż do lat 90. XX w. (średni format).

W wydaniu I imię Jahwe nie występowało w Psalmach.

***Biblia Tysiąclecia* wydanie III, IV (1980, 1983) i V (1999)**

Biblia Tysiąclecia III, IV i V wydanie (1980, 1983, 1999); ponad 20 razy imię Jahwe w tekście i wiele razy w przypisach oraz wstępach do ksiąg biblijnych (spis miejsc patrz powyżej). W tych nowszych wydaniach tej Biblii nie zastosowano wielokrotnie imienia Jahwe, gdyż ona stała się przekładem liturgicznym stosowanym podczas mszy świętej. Przez wieki nie używano w liturgii imienia Jahwe, a jedynie aklamację Alleluja.

Świadkowie Jehowy tak o tym piszą:

„w wydaniu III i następnych pod naciskiem episkopatu zostało ono poza nielicznymi wyjątkami usunięte” (*Prowadzenie rozmów na podstawie Pism* 2001, 2010 s. 116).

Jaki „nacisk episkopatu”? Przecież w Kościele Katolickim w Polsce właśnie episkopat sprawuje władzę kościelną, oczywiście pod kierownictwem papieża. Nie jest więc episkopat żadną frakcją naciskową, jak piszą Świadkowie Jehowy.

Oto oficjalne słowa wyjaśnienia tej kwestii zamieszczone w trzecim wydaniu tej Biblii:

Odkąd II wydanie BT z nieznacznymi zmianami weszło do liturgii, głównie w postaci czytań mszalnych, tekst ten nabrał cech poniekąd tekstu oficjalnego. Stąd też Episkopat Polski objął nad nim patronat. I tak zgodnie z uchwałą 151 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski z dnia 19 II 1976, zakomunikowaną Redakcji Naukowej BT pismem Prymasa Polski z dnia 23 II 1976, w niniejszym wydaniu wprowadza się w miejsce wyrazu JAHWE, stosowanego w dwóch pierwszych wydaniach BT, tradycyjne zwroty „Pan” lub „Pan Bóg” czy też „Bóg” z wyjątkiem nielicznych przypadków, gdzie pozostawienie biblijnego imienia Boga jest merytorycznie konieczne (np. Wj 3,14n) (Słowo Wstępne Redakcji Naukowej Do Trzeciego Wydania).

***Biblia Poznańska* kilkutomowa, wydawana w latach 1973-1999**

Biblia Poznańska, kilkutomowa, I, II i III wydanie (1973-1975, 1982-1987, 1991-1994 [dodruk 1999]); ponad 6000 razy imię Jahwe w tekście Biblii.

Wydanie te miały różne kolory okładek (zielona, czarna, niebieska).

***Biblia Poznańska* kilkutomowa, wydawana od roku 2003 do dziś**

Biblia Poznańska, kilkutomowa, IV wydanie (2003) oraz jego dodruki opublikowane w latach 2004, 2009, 2013 i 2014.

Ponad 6000 razy imię Jahwe w tekście Biblii (okładka brązowa).

***Biblia Poznańska* jednotomowa, wydawana od roku 1998 do dziś**

Biblia Poznańska, jednotomowa, I wydanie (1998) i jego dodruki opublikowane w latach 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017.

Ponad 6000 razy imię Jahwe w tekście Biblii. Biblia ciągle dodrukowywana.

***Biblia Lubelska* wielotomowa, wydawana od roku 1991 do dziś**

Biblia Lubelska, wielotomowa (wydawana od 1991 r. do dziś). Ma ona zawierać ponad 6000 razy imię Jahwe w tekście Biblii. Nie ukazały się jeszcze wszystkie tomy, ale w wydanych występuje imię Jahwe.

Biblia Warszawsko-Praska, wydana w roku 1997 i 2013

Biblia Warszawsko-Praska (1997, 2013 – Wydanie z okazji roku wiary 2012/2013); „przeszło 3500 razy” imię Jahwe w tekście Biblii, jak podają Świadkowie Jehowy (patrz powyżej). Wyszukiwarka dla wersji PDF wskazuje na 3701 miejsc z imieniem Jahwe w samym tekście Biblii.

http://biblioteka.kijowski.pl/biblia/pdf/biblia_c.pdf

Hebrajsko-polski Stary Testament wielotomowy, wydany 2003-2010

Hebrajsko-polski Stary Testament. (...) Przekład interlinearny z kodami gramatycznymi, transliteracją oraz indeksem rdzeni (tzw. Prymasowska Seria Biblijna, wyd. *Vocatio*, wyd. 2003-2010), kilkutomowa Biblia. Przekład ten nie zawiera imienia Jahwe, ale ponad 6000 razy tetragram JHWH w tekście Biblii.

Nowy Komentarz Biblijny wielotomowy, wydawany od roku 2006 do dziś

Nowy Komentarz Biblijny (Edycja św. Pawła, wyd. od 2006), wielotomowa Biblia, zawiera tekst i komentarze. Przekład ten nie zawiera imienia Jahwe, ale ponad 6000 razy tetragram JHWH w tekście Biblii.

Komentarz Księgi Wyjścia (2009) ma specjalny dodatek o tekście Wj 3:13-15, omawiający „problem pochodzenia i etymologii imienia JHWH”.

Podręczny Komentarz Biblijny wielotomowy, wydawany od roku 2009

Podręczny Komentarz Biblijny (wyd. *Biblos*, wyd. od 2009), wielotomowa Biblia, zawiera tekst i komentarze. Przekład ten nie zawiera imienia Jahwe, ale ma mieć w ponad 6000 razy tetragram JHWH w tekście Biblii (wydano np. księgi Kpł w 2009 r., Wj w 2012r., Dn w 2013 r.).

Widzimy zatem, że imię Jahwe, czy tetragram JHWH, od wielu lat występuje w Bibliach katolickich. Nie ma z tym też nic wspólnego przypomnienie papieża Benedykta XVI, że przekłady liturgiczne Biblii nie powinny zawierać imienia Jahwe, tak jak miało to miejsce od I wieku (patrz artykuł pt. *Czy papież Benedykt XVI wprowadził zakaz używania imienia Jahwe w latach 2007-2008?*).

Świadkowie Jehowy zaś w Polsce dopiero w roku 1997 wydali swoją Biblię z terminem Jehowa w Starym Testamencie (ich angielska wersja Starego Testamentu wydana była w latach 1953-1960 w 5 tomach).

Czy więc oni, czy Kościół Katolicki, przyczyniał się i nadal przyczynia do rozszerzania wiedzy o hebrajskim imieniu Jahwe w dziejach Izraela, imienia występującego w Starym Testamencie?

Warto dodać, że wiele fotokopii Biblii z imieniem Jahwe zamieścił Piotr Andryszczak w swoim artykule pt. *Imię Boże w Bibliach katolickich* (cz. 1-6):

<http://piotrandryszczak.pl/imie-boze-w-bibliach-katolickich-cz1.html>

Dodatek. Biblia paulistów, wydanie z roku 2008

W roku 2008 zostało wydane przez księży paulistów *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem* (zwana *Biblią paulistów*). Biblia ta nie zawiera w tekście tetragramu JHWH, choć każde takie miejsce, w którym zastąpiono go terminem Pan lub Bóg, zostało zaznaczone kapitalikami. Zamiast tego świętego tetragramu dano słowa PAN lub BÓG (w odróżnieniu od innych miejsc, gdzie pada ‘zwykle’ Pan lub Bóg).

Każdy czytelnik więc wie, gdzie pada w tekście oryginalnym tetragram JHWH.

Oto *Słowo Wstępne Redakcji Naukowej* tego przekładu:

Imię własne Boga Izraela – JHWH tłumaczymy jako ‘Pan’ lub ‘Bóg’, zgodnie z tradycją ukształtowaną już na kilka wieków przed Chrystusem, według której podczas lektury tekstu hebrajskiego nie wymawiano imienia Bożego. Świadectwem tej starożytnej tradycji jest greckie tłumaczenie Starego Testamentu (Septuaginta) i Nowy Testament, gdzie imię to zostało zastąpione terminem „Kyrios” (Pan). Dla informacji czytelnika

stosujemy pisownię wielkimi literami PAN (np. Wj 3,2.4; Ps 1,2.6; Iz 1,4) i BÓG (np. Ps 69,7; Iz 1,24; Jr 2,19) w miejscach, gdzie wyrazy te zastępują imię JHWH (Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem 2008 s. 10).

Dlaczego tak postąpiono?

Ten zwyczaj jest bardzo stary, bo już ks. J. Wujek SJ w XVI wieku kapitalikami oddawał słowo „Pan” (jako PAN), w miejscach, gdzie w tekście hebrajskim występuje tetragram JHWH. Uczynił to w swym przekładzie z roku 1599 (patrz powyżej).

Trzeba też przypomnieć, że to samo wydawnictwo księży paulistów publikuje pozaliturgiczny przekład Biblii, o którym wspominaliśmy powyżej, a który zawiera tetragram JHWH. Przypominamy tę informację:

Nowy Komentarz Biblijny (Edycja św. Pawła, wyd. od 2006), wielotomowa Biblia, zawiera tekst i komentarze. Przekład ten nie zawiera imienia Jahwe, ale ponad 6000 razy tetragram JHWH w tekście Biblii. Komentarz Księgi Wyjścia (2009) ma specjalny dodatek o tekście Wj 3:13-15, omawiający „problem pochodzenia i etymologii imienia JHWH”.

Dlaczego zatem nie zamieszczono tetragramu JHWH w tym omawianym przekładzie?

Powodem było między innymi to, że wydawcy mieli aspiracje, by ten przekład (jako najbardziej nowoczesny) był Biblią dla liturgii mszy świętej i miałyby znaleźć się w *Lekcjonarzach mszalnych*.

Tak się jednak nie stało i nadal liturgicznym pozostał tekst *Biblii Tysiąclecia*.

Oto co na ten temat pisze znany znawca polskich przekładów Pisma Świętego ks. dr Rajmund Pietkiewicz:

„Pozycję BT może osłabić wydana w 2008 r. tzw. Biblia paulistów, która została przetłumaczona na polszczyznę jeszcze bardziej współczesną niż przekład milenijny. Być może w przyszłości któraś z tych wersji otrzyma pozwolenie na stosowanie w liturgii obok BT. (...) Kierując się troską o wierność autentycznemu słowu Bożemu, Wydawnictwo Pallottinum, przygotowując polską wersję drugiego wydania Lekcjonarza mszalnego, zamierza uwzględnić w nim tekst ostatniego, czyli piątego wydania BT” (*Przekład Biblii Tysiąclecia i jego zastosowanie w Lekcjonarzu mszalnym*, ks. Rajmund Pietkiewicz).

<http://docplayer.pl/1345527-Ks-rajmund-pietkiewicz-przek3ad-biblii-tysi1clecia-i-jego-zastosowanie-w-lekcionarzu-mszalnym.html>

Rzeczywiście teksty z piątego wydania *Biblii Tysiąclecia* weszły do nowych lekcjonarzy mszalnych wydanych w roku 2015. Wydawcom *Biblii paulistów* pozostało jedynie oczekiwanie, że może w przyszłości sytuacja się zmieni i przekład ich zastąpi w liturgii dotychczasową Biblię.

Oczywiście w *Biblii paulistów* wielokrotnie w przypisach do tekstu biblijnego występuje imię Jahwe lub tetragram JHWH (czasem po kilka razy w jednym przypisie, np. 1Krl 22). Oto te miejsca (patrz też powyżej *Słowo Wstępne Redakcji Naukowej*):

(przypisy) JHWH: Pnp 8:6, Syr 50:20.

(przypisy) Jahwe: Rdz 28:18, 33:20, Rdz 35, Wj 14, Wj 15, Wj 20:5, Wj 32, Wj 33, Kpł 16:2, Kpł 24, Lb 1:5, 13:16, 15:7, Lb 15, Lb 25, Lb 33:55, Pwt 4:24, 16:21, Joz 24:19, Sdz 4, Sdz 6:31, Sdz 6, 1Krl 3:2, 7:23, 1Krl 8, 1Krl 15, 1Krl 16, 1Krl 17, 1Krl 18, 1Krl 19, 1Krl 20, 1Krl 21, 1Krl 22, 2Krl 1, 1Krn 26, 2Krn 32, 2Krn 35:21, Ezd 1:2, 1Mch 1, 1Mch 3:18, 3:46, 2Mch 3:15, 5:23, 2Mch 6, Ps 113:1, Ez 26, Oz 2:10, Jon 1:16, Mi 1.

(Wprowadzenie do ksiąg) Jahwe: 1-2Sm, 1Mch, Pnp, Iz, Ez, Jl, Ab, Mi, Na, So.

(Słownik) JHWH, Jahwe – „[hasło] PAN (hebr. *Adonai* – ‘pan’; gr. *Kyrios* – ‘władca’...) (...) W obecnym przekładzie tam, gdzie występuje słowo »PAN«, w oryginale jest słowo JHWH (tzw. tetragram), wymawiane zazwyczaj jako Jahwe. W ST jest to najważniejsze imię Boga, które prawdopodobnie oznacza Tego, który jest, który wyzwał, który stwarza, który panuje (Wj 3,14n.). W *Septuagincie* – greckim przekładzie ST – tytuł PAN (*Kyrios*) stał się imieniem własnym Boga, najwyższego spośród władców (Pwt 10,17). NT tytuł *Kyrios* odnosi do Jezusa” (s. 2933).

Patrz też hasła: *Alleluja; Wzniesienie kultowe*.

Prócz tego imię Jahwe umieszczono kilka razy w przypisach do Nowego Testamentu (Mt 22:43, Mt 24, Łk

1:43, J 4:20, J 8, Rz 11:4, 1Tm 2:6, Hbr 1:3, Ap 2:20).

Biblia ta jest dostępna też w wersji elektronicznej:

<http://www.slowokróla.pl/#/reading>

Widzimy z tego, że księża pauliści wydali dwie Biblie. Jedną z tetragramem JHWH ('nieliturgiczna') i drugą z tytułami PAN i BÓG, pisanymi kapitalikami, które oznaczają, że w tych miejscach (gdzie one występują) w tekście hebrajskim mamy do czynienia z tetragramem JHWH. Ten ostatni przekład pod tym względem spełnia wymagania liturgiczne i mógłby być stosowany w lekcjonarzach mszalnych. Prócz tego przekład ten wielokrotnie w przypisach biblijnych używa tetragram JHWH lub imię Jahwe.

Na zakończenie przypominamy, że podobną problematykę poruszaliśmy też w następujących artykułach:

Czy papież Benedykt XVI wprowadził zakaz używania imienia Jahwe w latach 2007-2008?

Ksiądz Jakub Wujek SJ a termin Jehowa oraz późniejsza krytyka tego słowa;

Siostra Faustyna Kowalska i termin Jehowa;

Manipulacja Towarzystwa Strażnica imieniem Jahwe i terminem Jehowa;

Czy Jan Paweł II używał terminu Jehowa?

IMIĘ BOŻE W BIBLI 1000-LECIA (rozdział 12 w książce pt. W obronie wiary).

Składam też szczególne podziękowanie za pomoc w tworzeniu tego tekstu J. Romanowskiemu z Warszawy.

Włodzimierz Bednarski

źródło: <https://www.apologetyka.info/swiadcowie-jehowy/imie-boze/imie-boze-jahwe-i-tetragram-jhwh-w-bibliach-katolickich,1113.htm>